

ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล

Information Technology Skills for Primary School Teachers in a Digital Society

กิจจานันท์ เจลิ้มเกียรติศรีนวลสกุล^{1*}

Kitjanat Chalermkerdsrinuansakul^{1*}

¹ นักวิชาการอิสระและอาจารย์พิเศษ, ประเทศไทย

¹ Independent Scholar and Special Instructor, Thailand

* E-mail: kitjanat1977@gmail.com

Received November 30, 2022 Revised May 28, 2023 Accepted June 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ต้องการนำเสนอถึงทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครูระดับชั้นประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล ซึ่งครูไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนมักจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนได้เต็มศักยภาพ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วย ซึ่งครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งครูต้องสร้างให้ผู้เรียนรู้อย่างเท่าทันกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งครูต้องสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน นั่นคือความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิตและการทำงาน ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของครูจะต้องมีควบคู่กันไปกับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล ในการช่วยเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับลักษณะที่เป็นไปในสังคมแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ครูจึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะความรู้และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและล้ำสมัยเร็วไปด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: บทบาทครู, ทักษะที่จำเป็น, ครูประถมศึกษา, สังคมยุคดิจิทัล

Abstract

Teachers cannot deny that the use of information technology has played a very important role in teaching and learning. This article would like to present information technology skills for elementary school teachers in the digital society, which are essential skills for primary school teachers in the digital society. The priority of teaching and learning today, however, frequently rests with the students, with teachers serving as assistants to help students reach their full potential by using information technology as a tool, which necessitates that teachers serve as information managers and learning managers in order to ensure proper learning. In order to stay up with information technology media, educators must develop learners' competencies, or the information technology abilities required for knowledge, skills, ideas, and communication in order for learners to be able to live and work in the modern world. Therefore, in order to prepare students to be ready to adapt to live appropriately with the characteristics of the society go in a society that is constantly changing, teachers' roles and responsibilities must be coupled with information technology skills for elementary school teachers in the digital society. Due to the fast change and obsolescence of information and technology, teachers must promote lifelong learning among their pupils.

Keyword: Teacher Roles, Essential Skills, Primary School Teachers, Digital Society

บทนำ

ทุกวันนี้โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล (Digital Economy) หรือยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม เริ่มได้สัมผัสกับการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) เริ่มคุ้นเคยกับการใช้ระบบสื่อสารข้อมูล คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศ (IT) ซึ่งเข้ามาอำนวยความสะดวกให้ทุกชีวิตอย่างไม่เคยมีมาก่อน (ชัชวาลย์ เจริญนนท์, 2545) ทั้งนี้ “ครู” เป็นผู้มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเป็นผู้ให้การศึกษาของชาติ โดยครูคือผู้ที่กำหนดอนาคตของคนในชาติ ชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่

เก่งและฉลาด มีศักยภาพ และมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ การพัฒนาการศึกษาจะขาดครูเสียไม่ได้ ไม่ว่าจะในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน และไม่ว่าจะมีเทคโนโลยีทันสมัยเพียงใดก็ตาม ครูยังต้องมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการเรียนการสอนเรายังต้องการครูที่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและบุคลิกภาพ ครูที่สามารถยกระดับสติปัญญาหรือวิญญานของมนุษย์ให้สูงขึ้นได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2553)

ถึงแม้ว่ากระแสความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างมากมาย สิ่งให้เห็น

ได้ชัดก็คือการทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด และปัญหาครอบครัว ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากความไม่สมดุลกันระหว่างความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร กับความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาของคนไทย ทำให้รัฐบาลไทยต้องเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาประเทศไทยจากที่เคยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาคนแทน ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2559) จึงได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนเป็นพิเศษโดยกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ปัจจุบันนี้วงการการศึกษามีจุดมุ่งหมายเน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทันต่อเหตุการณ์ ปัจจุบัน เทคโนโลยีจึงมีบทบาทที่สำคัญในการตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน หรืออีกนัยหนึ่งคือต้องการให้โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ เรียกได้ว่าเป็นการบูรณาการวิชาทุกสาขาเลยก็ได้ การศึกษาในยุคนี้จึงหนีไม่พ้นกับคำเปรียบที่ว่า “การศึกษายุคดิจิทัล”

ดังนั้น การจัดการศึกษาในยุคของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ใหม่ และเปลี่ยนแปลงความต้องการในการศึกษาในอนาคต สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศแบบใหม่เข้ามาแทนที่สื่อแบบเก่า แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้จะเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาแบบใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นปรับปรุงโครงสร้างทั้งระบบใหม่ โดยเฉพาะการบริหารการบริการการพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา ซึ่งจากเดิมสถาบันการศึกษาเป็น

ผู้รับผิดชอบมาเป็นสังคมและชุมชนร่วมกัน รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น การก้าวเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศได้สร้างความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมรวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทอย่างสูงในสังคมยุคใหม่ เพื่อเตรียมคนรุ่นใหม่ที่จะต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยีและนำเทคโนโลยีเหล่านั้น ไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องสร้างเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่สังคมยุคใหม่โดยการจัดสภาพแวดล้อมใหม่ทางการศึกษาทั้งในด้านเนื้อหา สื่อ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการบูรณาการนวัตกรรมเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งในฐานะของครูผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนให้เยาวชนของชาติเจริญเติบโตมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงควรมีความรู้ความสามารถให้ทันกับเทคโนโลยีสารสนเทศในสมัยใหม่ เพื่อนำมาประยุกต์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ครูกับนักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเพื่อให้เด็กสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ไปปรับเข้าใช้กับชีวิตประจำวัน ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารโทรคมนาคมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา (ชญาพร จิตศิลป์, 2555)

ซึ่งครูระดับชั้นประถมศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอน การอ่าน การเขียน เลขคณิต และวิชาพื้นฐานเบื้องต้นให้แก่แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่แก่นักเรียนนอกจากจะต้องมีความสามารถในด้านการสอนแล้ว

ครูประถมศึกษาควรมีความชำนาญในงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การออกข้อสอบและแบบฝึกหัด การจัดทำสื่อการสอน การตรวจข้อสอบ การประเมินผล การเรียน การเขียนสมุดรายงานผลการเรียน (สมุดพก) เป็นต้น โรงเรียนประถมศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ จึงไม่เพียงอบรมสั่งสอนความรู้เท่านั้น แต่ยังพัฒนาความเป็นมนุษย์ทั้งในด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และสติปัญญา ครูประถมศึกษาจะคอยสังเกตนักเรียนแต่ละคนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ อุปนิสัย พฤติกรรม ความถนัด เป็นต้น เพื่อให้คำแนะนำและพัฒนานักเรียนได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้ ลักษณะของครูประถมศึกษาในอดีตครูประถมศึกษาต้องดูแลเด็กนักเรียนจำนวนมาก ซึ่งเด็กแต่ละคนก็มีบุคลิกที่ต่างกัน บางคนอาจจะซุกซน ชอบแกล้งเพื่อน หรือบางครั้งเด็ก ๆ อาจทะเลาะกัน ครูประถมศึกษาจึงต้องคอยแก้ไขสถานการณ์เหล่านี้ จึงอาจเกิดความเครียดได้ นอกจากนี้ยังต้องยื่นสอนหน้าชั้นเรียนและพูดทั้งวัน จึงอาจเจ็บคอและเมื่อยลำได้ ผู้ที่จะเป็นครูประถมได้จึงต้องเป็นคนใจเย็นมีความอดทนและความเมตตา และต้องอยู่บนพื้นฐานของจรรยาบรรณครู ซึ่งก็คือความประพฤติที่ดีงามของผู้ที่เป็นครู เช่น รักและเมตตาศิษย์ อบรมสั่งสอนทักษะความรู้และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ศิษย์ทั้งทางกายวาจาและจิตใจไม่แสวงหาประโยชน์จากศิษย์พัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ เป็นต้น

อย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการเรียนรู้ โลกแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาไปอย่างมากจากการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งระบบเครือข่ายความรู้ออนไลน์มีการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด ระบบอินเทอร์เน็ตจะมีบทบาทมากขึ้นจะช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญสามารถเข้าถึงความรู้ได้ ในขณะที่การเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้ปฏิบัติจริงซึ่งยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ในหลากหลายมิติ ซึ่งรวมไปถึงรูปแบบการเรียนรู้และช่องทางใหม่ ๆ ก็ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาจากภาครัฐหรือภาคเอกชน ที่ช่วยทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายขึ้น พัฒนาทักษะได้ตรงตามที่ตนเองสนใจ ท่ามกลางยุคที่มีสื่อดิจิทัลที่ไม่มีอะไรสามารถกีดขวางการเรียนการสอนได้ และบุคคลที่มีบทบาทสำคัญดังกล่าวก็คือครูผู้สอน ที่จะต้องรับบทบาทหน้าที่ของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (กิตติ ภัคดิวัฒน์กุล, 2552)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอถึงบทบาทของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับครูระดับชั้นประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล โดยบทบาทหน้าที่ของครูจะต้องมีความควบคู่กันไปกับทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในสังคมยุคดิจิทัล ในการช่วยเตรียมให้นักเรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับลักษณะที่เป็นไปในสังคมแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ครูจึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะความรู้และเทคโนโลยี

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและล้ำสมัยเร็วไปด้วยเช่นกัน

บทบาทของครูในสังคมยุคดิจิทัล

การศึกษาของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน หรือที่เรียกกันว่า “ยุคไอที” ซึ่งยุคนี้เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสื่อการสอนที่ทันสมัยมาใช้เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันนี้ต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อให้ทันโลกทันเหตุการณ์ ข้อมูลข่าวสารแต่เดิมนั้นจะอยู่ในรูปของเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ก็จะถูกแปลงเป็นสัญญาณดิจิทัล เพื่อสะดวกในการรับ-ส่ง และประมวลผลข้อมูล มนุษย์ในยุคนี้จึงดำรงชีวิตอยู่ในสังคมดิจิทัล หากผู้ใดไม่เรียนรู้หรือไม่ยอมรับที่จะใช้ ก็จะทำให้เสียเปรียบผู้อื่น (Banthitablog, 2559) ซึ่งการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาต่อไปตามยุคสมัย ทำให้ครูยุคปัจจุบันต้องมีความรู้ ความสามารถและทักษะ มีคุณธรรมให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้า ที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่นในปัจจุบันตามสถานศึกษาแทบทุกแห่ง ครูหรืออาจารย์ได้ให้นักเรียนและนักศึกษาส่งรายงานหรือการบ้านผ่านทาง website หรือมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสาร การศึกษาผ่านทาง social network หรือ facebook ซึ่งกำลังได้รับความนิยม และการเรียนแบบ e-learning หรือการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น Blankson (2005) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของครูยุคเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญ จะต้องประกอบไปด้วยบทบาทสำคัญดังนี้

1) สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตน ได้เต็มศักยภาพโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วย

2) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ช่วย คือครูต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รักการค้นคว้า และการปรับเปลี่ยนความคิดได้ตามเหตุและผล

3) ครู ต้อง ทำหน้าที่ เป็น ผู้จัดการ สารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

4) ครูต้องสร้างให้ผู้เรียนรู้อย่างเท่าทัน กับ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

5) ครูต้องสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน คือความสามารถด้านไอทีที่จำเป็นให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิตและการทำงาน

6) พัฒนาผู้เรียนให้พร้อมที่จะรับบทบาทใหม่ ๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ ให้เตรียมตนเองตลอดเวลา ไม่ใช่ถึงเวลาค่อยมาเตรียมการ

7) พัฒนาให้ผู้เรียนรุ่นใหม่ เน้นสมรรถนะที่หลากหลายมากกว่ามีความรู้ ให้ปรับแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ ไม่ใช่เรียนเพื่อให้จบหลักสูตร ต้องพัฒนาสู่การเรียนรู้เพื่อสะสมความรู้และประสบการณ์

8) พัฒนาผู้เรียน สร้างโอกาสการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่มากกว่าภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ และให้มีทักษะด้านไอที เพื่อให้เขาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ

แม้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก แต่การอบรมสั่งสอนของครูในด้านคุณธรรม จริยธรรม จะต้องมีควบคู่

กันไปตลอดเวลาในการช่วยเตรียมให้นักเรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมกับลักษณะที่เป็นไปในสังคมแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะความรู้และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงเร็วและล้ำสมัยเร็วเช่นกัน (Hacker, 1981) ดังนั้นครูจะต้องฝึกให้นักเรียนรักการเรียนรู้ รักการอ่าน ใฝ่คุณธรรม จริยธรรม มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นมากกว่า ถ้าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ทางด้านไอทีควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรมได้แล้ว ก็จะถือว่าครูยุคเทคโนโลยีสารสนเทศได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานักเรียนแล้ว

นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตอบสนองคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพัฒนาทักษะการคิด สืบค้นของผู้เรียน การเรียนการสอน e-learning จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบันที่ครูควรได้ศึกษาไว้ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีความเป็นมามากนักด้วยเหตุผลหลายๆ ประการแต่ในอนาคตจะมีความสำคัญและจำเป็นมาก การเรียนรู้และศึกษาไว้ก่อนจะทำให้ครูเป็นคนที่ไม่ตกยุคและตัวของนักเรียนเองก็ไม่ควรที่จะเป็นคนตกยุคด้วยเช่นกัน (Vichsuda, 2559) นักเรียนควรที่จะได้รับการจัดการศึกษาในทุกรูปแบบ เพื่อนำไปใช้ในอนาคตข้างหน้าของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ครูเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนั้น ในสภาวะการณ์ปัจจุบันการพัฒนาเพื่อให้รู้เท่าทันโลกในยุคข้อมูลข่าวสารถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่ง

การเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นว่านโยบายการศึกษาของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาโดยตลอด ครูที่ดีจำเป็นที่จะต้องมีความตั้งใจพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีคุณภาพ มีความสามารถเหมาะสมกับเป็นครูยุคใหม่หรือยุคไอทีนั่นเอง

บทบาทของครูในสังคมยุคดิจิทัลจึงต้องตามทันกับสิ่งใหม่ๆ ที่มีมาตลอดเวลา บทบาทของครูจึงไม่ใช่จะชำนาญแต่เพียงเรื่องการสอนอย่างเดียวเท่านั้น แต่ครูจะต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย ซึ่งในยุคปัจจุบันการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นเป็นการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด ครูจึงมีบทบาทอย่างมากที่จะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน และรวมทั้งเป็นผู้ที่จะต้องมีความสามารถคอยชี้แนะ ดูแล และป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้เรียนในเรื่องที่ไม่เหมาะสมไม่ควร รวมทั้งนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ใหม่ๆ มีความถูกต้องเหมาะสม เพราะการศึกษาหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนนั้น ย่อมมีทั้งข้อมูลที่เป็นความรู้ที่ดีและไม่ดี ครูจึงต้องเป็นผู้ที่คอยควบคุมดูแลและคอยชี้แนะให้แก่ผู้เรียนได้ (ยีน ภู่วรรณ, 2558)

กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างสูงที่จะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาจัดการ ด้วยเหตุว่าข้อมูลข่าวสารที่จะนำเข้ามาสู่ห้องเรียนในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสารสนเทศกระบวนการสอนของครูและวิธีการศึกษาของนักเรียนก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยปรับรูปแบบของความรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยบทบาทของครูในยุคไอทีนั้น จะต้องเป็นผู้สร้างสรรค์และส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สื่อเพื่อการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการ ได้รับ

ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างแท้จริง โดยผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ขององค์ความรู้กับการค้นคว้า เข้าใจและรู้จักเลือกสรรข้อมูลที่มีอยู่อย่างมากมายนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งในปัจจุบันนานาประเทศต่างให้ความสำคัญของการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นจึงต้องเอาใจใส่ติดตามเป็นประจำ ไม่อย่างนั้นจะกลายเป็นคนล้าหลัง นอกจากนั้นครูเองยังจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองทั้งนอกและในโรงเรียนอีกด้วย

บทบาทสำคัญของครูจึงต้องเน้นในเรื่องการจัดการความรู้มากกว่าเน้นการจัดการสารสนเทศ เพื่อที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายของการเป็นแหล่งองค์ความรู้และองค์กรในการถ่ายทอดความรู้ สถาบันการศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้เทคโนโลยีเว็บไซต์ในการเผยแพร่ความรู้ Search Engine ในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการระบบฐานข้อมูลในการเก็บองค์ความรู้ ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในการถ่ายทอดความรู้ทางไกล ในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยสนับสนุนในโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น eUniversity, eLibrary, eClassroom, eLearning หรือ Itcampus เป็นต้น

ดังนั้น บทบาทของครูยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญคือครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นผู้ช่วย นั่นคือครูต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ รัก

การค้นคว้า และการปรับเปลี่ยนความคิดได้ตามเหตุและผล รวมถึงครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งครูต้องสร้างให้ผู้เรียนรู้อย่างเท่าทันกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกทั้งครูต้องสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน นั่นคือความสามารถด้านไอทีที่จำเป็นให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิตและการทำงาน ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม (ประกอบ กรณีกิจ, 2557) ตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมที่จะรับบทบาทใหม่ ๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ ให้เตรียมตนเองตลอดเวลา ไม่ใช่ถึงเวลาค่อยมาเตรียมการ ทั้งนี้การพัฒนาให้ผู้เรียนรุ่นใหม่เน้นสมรรถนะที่หลากหลายมากกว่ามีความรู้ โดยให้ปรับแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ ไม่ใช่เรียนเพื่อให้จบหลักสูตร แต่ผู้เรียนจะต้องพัฒนาสู่การเรียนรู้เพื่อสะสมความรู้และประสบการณ์พัฒนาผู้เรียน บทบาทของครูที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ด้านภาษาเพื่อการสื่อสารที่มากกว่าภาษาไทยและอังกฤษ และให้มีทักษะด้านไอที เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตนเองด้านศักยภาพ แม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก แต่การอบรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้น ยังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครู ที่จะต้องเป็นผู้อบรมสั่งสอนควบคู่กันไปกับการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ซึ่งเป็นการช่วยเตรียมให้นักเรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม ซึ่งการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ทางด้านไอทีควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรมได้แล้ว ก็จะต้องถือว่าครูยุคไอทีได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานักเรียนแล้ว (พระสุพิน สุภโณ, 2558)

การเป็นครูในสังคมยุคดิจิทัล

การเป็นครูในสังคมยุคดิจิทัล ซึ่งเราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าในยุคดิจิทัลนี้ การรับเอาเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ มีมากล้นเหลือเกิน และได้รับการแทนด้วยดิจิทัลมีอยู่รอบ ๆ ตัวเป็น “Cloud Knowledge” ซึ่งคือบริการที่ครอบคลุมถึงการให้ใช้กำลังประมวลผล หน่วยจัดเก็บข้อมูล และระบบออนไลน์ต่าง ๆ จากผู้ให้บริการ เพื่อลดความยุ่งยากในการติดตั้ง ดูแลระบบ ช่วยประหยัดเวลา และลดต้นทุนในการสร้างระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเอง ซึ่งก็มีทั้งแบบบริการฟรีและแบบเก็บเงิน ทั้งนี้ ข้อดีคือการใช้ที่ผู้เรียนมีขีดความสามารถเข้าถึงเนื้อหา “Accesible” ได้ง่ายและเร็ว ทำให้มีขีดความสามารถในการมองเห็นเนื้อหา “Visibility” ได้ประหนึ่งเสมือนจดจำไว้ในสมอง ดังนั้น ครูยุคดิจิทัลจึงไม่เน้นการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร แต่จะเน้นการนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดทางความคิด และต้องจัดการเรียนรู้ทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้นักเรียน (วรวิฑู อ่อนน่วม, 2555)

เมื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วเพื่อความสะดวกสบาย และการเข้าถึงข้อมูลที่มีมากมายในเวลาอันสั้น เมื่อมองย้อนกลับไปในช่วงศตวรรษที่ 15 เทคโนโลยีเริ่มพัฒนาจากนวัตกรรมชิ้นเล็ก ๆ โดยที่ในวันนั้น กระบวนการเรียนรู้ที่นำหน้าเทคโนโลยี จนทุกอย่างถูกพัฒนาจนถึงในยุคปัจจุบันที่อาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีก้าวหน้ากว่ากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งในบริบทของประเทศไทย เทคโนโลยีมักถูกนำมาใช้เพียงเพื่อส่งเสริมความสะดวกสบาย แต่รู้หรือไม่ว่าเราสามารถนำสิ่งเหล่านั้นเพื่อพัฒนากระบวนการ

เรียนรู้และรูปแบบการสอนให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพขึ้นได้ในยุคดิจิทัล ซึ่งนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก มีการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในวงการต่าง ๆ รวมทั้งในเรื่องของการเรียนรู้และมิตรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็น 5G VR AR IOTs แอปพลิเคชันต่าง ๆ หรือ AI ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน โดยมีบทบาทในการออกแบบการสอนทั้ง 3 ด้าน ตามแนวคิดของ Krumsvik (2014) ซึ่งได้แก่

1) การออกแบบเนื้อหา (Design of Content) โดยคำนึงถึงเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน และมุ่งเน้นไปทางด้านสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยความเท่าทันต่อยุคสมัยของเนื้อหาที่มีการอัปเดตอยู่ตลอดเวลา การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ยึดเยื้อ ใช้เนื้อหาที่มีความเหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความตึงเครียด รวมทั้งควรเพิ่มทางเลือกให้กับผู้เรียนในการสอบถาม แสดงความคิดเห็นได้ และการออกแบบเนื้อหาไม่ควรมีแค่ตัวอักษรอย่างเดียว แต่ควรมีภาพหรือสื่อที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากขึ้น

2) การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน (Design of Activities) แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1) พฤติกรรมทางการเรียน (Behaviorist Learning) หมายถึง ความสนใจในเนื้อหา การแสดงออก หรือลักษณะของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงออกให้เห็นต่อกิจกรรมหรือเนื้อหา ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมทางการเรียนจะต้องคำนึงถึงช่วงอายุของผู้เรียนและ คำนึงถึงสิ่งที่จะเป็นมิตรต่อผู้เรียนในแต่ละช่วงอายุ

2.2) การสร้างสรรค์ทางการเรียน (Constructivist learning) การออกแบบกิจกรรม

ในการเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและ มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวมมากขึ้น นอกจากนี้ในการออกแบบกิจกรรมควรเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเนื้อหาใหม่ๆ เข้ากับประสบการณ์ในชีวิต หรือสถานการณ์รอบตัวของแต่ละคน

3) การออกแบบกระบวนการสื่อสาร

3.1) การออกแบบกระบวนการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญของการออกแบบการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล เพราะภาษาเขียนอาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นของการสื่อสารในปัจจุบัน ที่มีแนวโน้มจะใช้การสื่อสารผ่านรูปภาพมากขึ้น รวมทั้งการทำการสอนที่ต้องอาศัยการตอบโต้กันผ่านทางหน้าจอ ซึ่งผู้สอนต้องใช้เครื่องมือที่มีอยู่เพื่อออกแบบของเนื้อหาและ กระบวนการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและ สามารถต่อยอดความคิดได้

3.2) มีระบบการจัดการเก็บรวบรวมสารสนเทศทั้งในรูปแบบของภาพและเสียง และคัดเลือกทรัพยากรที่มีและ นำมาใช้ที่เหมาะสมโดยจะส่งผลให้การเรียนรู้มีความน่าสนใจ น่าติดตามไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

เมื่อองค์ประกอบของการสร้างรูปแบบของการสอนครบถ้วน สิ่งที่เขาไม่ได้เลยสำหรับครูผู้สอนคือความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนและปรับใช้กับการสอนได้อย่างต่อเนื่อง พยายามมองหาวิธีถ่ายทอดและเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าต่อเวลามากขึ้น ดังนั้นการเป็น “ครูยุคดิจิทัล” ต้องปรับตัวให้เท่าทันกับเทคโนโลยี พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน อีกทั้งในเรื่องของเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ การสื่อสารทางเทคโนโลยี

สารสนเทศ และการแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ล้วนเป็นสิ่งที่ท้าทายและต้องใช้ทุกช่วงเวลาในพัฒนาตนเอง และต้องตระหนักถึงศิษย์ในยุคปัจจุบันที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ดังนั้นการที่ครูจะต้องเข้าถึงเทคโนโลยีและรู้เท่าทันดิจิทัลไม่ใช่เพียงแต่เพื่อการสร้างแนวทางการเรียนรู้ใหม่ๆ เท่านั้น แต่ยังต้องเป็นไปเพื่อการรู้เท่าทันศิษย์ในยุคดิจิทัลอีกด้วย เพราะเป้าหมายการทำงานของครูคือการอบรมสั่งสอนให้ความรู้กับนักเรียนและพัฒนาลูกศิษย์ ถ้าเมื่อใดที่ครูยังมีความรู้หรือทักษะทางด้านดิจิทัลไม่ทันลูกศิษย์แล้วความสง่างามทางวิชาการ ความน่าเชื่อถือของครูจะไม่เกิดขึ้น ครูยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อต่อยอดความรู้ เพิ่มทักษะ ความรู้ หรือแสดงถึงศักยภาพที่ตนมีเพื่อสอนลูกศิษย์ การที่ครูมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์และต่อยอดในการสอน ให้มีรูปแบบที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้การสอนน่าสนใจ เพิ่มสีสันให้การเรียนให้ไม่น่าเบื่อ และทันต่อความรู้และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอีกด้วย

ซึ่งทางด้านของ รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์ (2565) รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ระบุว่า นอกจากการเรียนการสอนต้องมีการปรับเปลี่ยนแล้ว การดูแลเอาใจใส่ นักเรียนก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ครูจะต้องมีหน้าที่ในการรับฟังปัญหาของลูกศิษย์และพร้อมเข้าใจในทุกปัญหา คอยให้คำปรึกษาในทุก ๆ เรื่อง ปัญหาของลูกศิษย์ในยุคดิจิทัล ก็มีปัญหามากขึ้นตามสภาพสังคมในยุคที่ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างง่ายดายและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลียนแบบเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม ครูจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับ

ลูกศิษย์ แนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่ลูกศิษย์ เพื่อให้ลูกศิษย์ยึดครูเป็นหนึ่งในไอดอลประจำใจ การสอนคนให้มีคุณภาพต้องสอนด้วยคน อย่าให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาแทนที่ครูแต่ให้บทบาทเป็นเครื่องมือในการช่วยครูให้พัฒนาลูกศิษย์อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น “วิชาชีพครู” อย่างที่สังคมรับรู้ว่าเป็นอาชีพที่ควรแก่การเชิดชู แต่ครูไม่เพียงแต่ต้องทำหน้าที่ของตนเท่านั้น ในบางครั้งบางคราวอาจจำเป็นต้องทำหน้าที่แทนพ่อแม่และเป็นที่ปรึกษาให้ลูกศิษย์ แต่ครูจะเข้าใจลูกศิษย์ได้อย่างไร ถ้าหากว่าครูไม่รู้ในเรื่องที่ลูกศิษย์พูดหรือสนใจ ยิ่งในยุคสังคมดิจิทัลแล้วนั้น ครูในยุคดิจิทัลนี้ควรมีคุณสมบัติที่หลากหลายด้าน อย่างเช่น P'Menu SPU (2563) ได้กล่าวเอาไว้ในเพลงของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ในหัวข้อ “5 บุคลิก ครูยุคดิจิทัล” โดยระบุว่าครูในยุคดิจิทัลนี้ควรมีคุณสมบัติคือ

1) การรับฟังพร้อมให้คำปรึกษาได้ทุกด้าน: ซึ่งครูในยุคดิจิทัลนั้น การสอนในรูปแบบเดิมอาจต้องปรับเปลี่ยน ครูก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย คอยรับฟังลูกศิษย์และพร้อมเข้าใจในทุกปัญหา คอยให้คำปรึกษาในทุก ๆ เรื่อง เมื่อลูกศิษย์เกิดความเชื่อใจ ครูก็ย่อมเป็นที่รัก เพราะความเชื่อใจจะก่อให้เกิดเป็นความวางใจที่พร้อมเชื่อฟัง

2) ความรู้รอบตัวเป็นสิ่งสำคัญ: ในยุคสมัยที่มีความรู้อยู่ทั่วไปเต็มไปหมด และความรู้หาได้ง่าย แค่เพียงคลิกแค่ปลายนิ้วก็สามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างง่ายดาย ครูยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อต่อยอดความรู้เพิ่มทักษะ ความรู้ หรือแสดงถึงศักยภาพที่ตนมีเพื่อสอนลูกศิษย์

3) เข้าใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น: การที่ครูยุคดิจิทัลมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีที่หลากหลาย ก็เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์และ

ต่อยอดในการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้การสอนไม่จำเจ เป็นการเพิ่มสีสันให้การเรียนให้ไม่น่าเบื่อ รวมถึงเพื่อให้ทันต่อความรู้และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอีกด้วย

4) เป็นผู้นำที่ดีและชักจูงเด็กไปในทางที่ถูกต้อง: ยุคที่ไม่่ว่าอะไรก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างง่ายดายและรวดเร็ว จนเกิดเน็ตไอดอลมากมาย ทำให้เกิดการเลียนแบบเพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม อีกสิ่งที่ไม่ควรละเลยคือ ครูยุคดิจิทัลต้องก้าวนำเทรนด์ ปรับตัวให้เข้ากับลูกศิษย์ แนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรให้แก่ลูกศิษย์ เพื่อให้ลูกศิษย์ยึดครูเป็นหนึ่งในไอดอลประจำใจ ดังประโยคที่ว่า “ผลผลิตที่ดีเกิดจากต้นแบบที่ดีเสมอ”

5) ยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพครู: ถึงแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปและเกิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ มากขึ้น แต่ครูในยุคดิจิทัลยังคงต้องยึดจรรยาบรรณในวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรมให้คงอยู่เสมอ เนื่องด้วย 3 สิ่งนี้เป็นส่วนประกอบหลักในทุกสาขาอาชีพ และยังเป็นอาชีพครูแล้วนั้น ถือว่าเป็นส่วนประกอบของการเป็นครูที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้แม่พิมพ์รุ่นต่อไปได้

ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล

การก้าวสู่ยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยีที่นำพาทุกคนเข้าสู่โลกของดิจิทัล การปรับตัวให้รู้เท่าทันและไม่หยุดนิ่งที่จะเรียนรู้พัฒนาทักษะขีดความสามารถให้ก้าวทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่โลกอนาคต ย่อมได้เปรียบและมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ที่ไม่มีการเตรียมตัว ดังนั้น

“ทักษะสำหรับอนาคต” หรือ “Skills for the Future” มีการพูดถึงกันมากในระยะหลัง มีบทความที่น่าสนใจของ ศาสตราจารย์ กาย ลิตเติลแฟร์ (Professor Guy Littlefair) จาก Auckland University of Technology ประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำในรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรมใหม่และสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงปฏิบัติ ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับเป็นที่หนึ่งในการเตรียมความพร้อมนักเรียนสู่อนาคต จากประเทศที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับอนาคตของการทำงาน โดยข้อมูลดังกล่าวระบุว่า ผู้นำที่จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องเป็นนักแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ มีทักษะแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาวิธีแก้ปัญหาที่ซับซ้อน แสดงความเห็นอกเห็นใจ มีทักษะในการจัดการผู้คนและการสื่อสาร รวมถึงการจัดการกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและการติดต่อในเวลาที่แตกต่างกันและวิธีการดำเนินธุรกิจในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญกับความท้าทายที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าจะแก้ไขด้วยการทำงานอย่างโดดเดี่ยว ต้องมีความสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมและข้ามพรมแดนได้ ทั้งนี้ปรัชญาการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต (Skills for the Future) ต่อการแข่งขันในโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ควรประกอบไปด้วยทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Technology Design and Programming) เป็นสำคัญด้วย (ครูบ้านนอกดอทคอม, 2565)

โลกของดิจิทัลหรือโลกของอินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่เราจะคาดการณ์ได้ จนมีคำกล่าวว่า 2 เดือนในโลกของ

อินเทอร์เน็ตนั้นเท่ากับ 2 ปีในโลกปกติ นั่นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในยุคดิจิทัลนั้นมันช่างรวดเร็วจนเราตามแทบไม่ทัน โลกของดิจิทัลเป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในช่วงระยะเวลาต่อเนื่องกันนั้น “E-learning” ก็ได้พัฒนาเข้าสู่ระยะที่ 3 ที่เน้นไปที่แนวคิดแบบ “Constructivist” และการใช้กระบวนการให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือในการเรียน โดยการเพิ่มเติมส่วนที่สำคัญคือการทำที่ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นครูผู้สอน กลุ่มผู้เรียนด้วยกัน หรือบุคคลอื่นที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ คลื่นลูกที่ 3 (3rd Wave) นี้เรียกว่า “Web Collaborative Learning” ที่มุ่งใช้ประโยชน์จากเครื่องมือต่าง ๆ ที่แต่ละบริษัทแข่งขันกันพัฒนาขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือทำงานร่วมกันได้ เครื่องมือเหล่านี้ได้แก่ Blog / Bulletin board / E-mail / Office Online เป็นต้น การแบ่งปันข้อมูล ความรู้และความคิดเห็นของบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่น ๆ อีกทั้งการยินยอมให้ผู้อื่นคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง หรือแม้แต่ยินยอมให้ผู้อื่นแก้ไขเพิ่มเติมข้อความของตนเองได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระยะหนึ่งแล้วบนฐานข้อมูลที่เรียกว่า “Wikipedia” ที่มีผู้รู้จากทั่วทุกมุมโลกร่วมกันถ่ายทอดข้อมูลความรู้ไว้บนโลกดิจิทัล มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ ด้วยความร่วมมือกันของบุคคลจำนวนนับล้านคน นับเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อวงการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง (Deitel and Deitel, 2003)

“ครูประถม” คือครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอน การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน เลขคณิต และวิชาพื้นฐานเบื้องต้นให้แก่แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รวมถึงการควบคุมนักเรียนให้อยู่ใน

ระเบียบวินัย และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน ซึ่งหน้าที่ของครูประถม นอกจากจะต้องมีความสามารถในการสอนแล้ว ครูประถมควรมีความชำนาญในงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ เช่น การปรับปรุงหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การออกข้อสอบและแบบฝึกหัด การจัดทำสื่อการสอน การตรวจข้อสอบ การประเมินผล การเรียน และการเขียนสมุดรายงานผลการเรียน (สมุดพก) เป็นต้น ทั้งนี้ในโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละแห่ง ย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ จึงไม่เพียงแต่อบรมสั่งสอนความรู้เท่านั้น แต่ยังพัฒนาความเป็นมนุษย์ทั้งในด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และสติปัญญาควบคู่ไปด้วย ครูประถมจึงจะคอยสังเกตนักเรียนแต่ละคนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ อุปนิสัย พฤติกรรม และความถนัด เพื่อให้คำแนะนำและพัฒนานักเรียนได้ถูกต้องและอย่างเหมาะสม รวมถึงจรรยาบรรณครูถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ครูประถมทุกคนจะต้องมีจรรยาบรรณครู ซึ่งก็คือความประพฤติที่พึงงามของผู้ที่เป็นครู เช่น รักและเมตตาศิษย์ อบรมสั่งสอนทักษะความรู้และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยไม่แสวงหาประโยชน์จากศิษย์และครูควรพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ อยู่เสมอ (โปรแกรมวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2565) การเป็นครูประถมจึงเป็นวิชาชีพที่ไม่ง่าย เพราะครูประถมจะต้องดูแลเด็กนักเรียนจำนวนมาก ซึ่งเด็กแต่ละคนก็มีบุคลิกที่ต่างกัน บางคนอาจจะซุกซน ชอบแกล้งเพื่อน หรือบางครั้งเด็ก ๆ อาจทะเลาะ

กัน ครูประถมต้องคอยแก้ไขสถานการณ์เหล่านี้ จึงอาจจะเกิดภาวะความเครียดได้ นอกจากนี้ยังต้องยืนสอนหน้าชั้นเรียนและพูดทั้งวัน จึงอาจเจ็บคอและเมื่อยลำได้ ผู้ที่จะเป็นครูประถมได้จึงต้องเป็นคนใจเย็น มีความอดทน และความเมตตา

ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล ครูผู้สอนในยุคนี้จึงต้องมีมาตรฐานองค์กรในสหรัฐอเมริกา (สจุน สินธพานนท์, 2560) ได้วางมาตรฐานของครูผู้สอนในสังคมยุคดิจิทัลไว้ดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 : ครูต้องเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ สร้างแรงตลใจในการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์งานให้เด็กคุณครูจะต้องใช้ความรู้ที่มีอยู่ในการสอน ในการพัฒนาเรียนรู้ และนำ Technology มาช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในระดับขั้นที่สูงขึ้น สร้างสรรค์ชิ้น รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคน ไม่ว่าจะแบบตัวต่อตัวหรือแบบใช้สื่ออื่น ๆ เช่น (1) ครูต้องมีความสามารถในการสนับสนุน ส่งเสริม สร้างสรรค์ ในการสร้างชิ้นงานและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ (2) ครูต้องกระตุ้นให้เด็กสำรวจในหัวข้อที่สำคัญ และ แก้ไขปัญหาโดยใช้เครื่องมือและแหล่งข้อมูลในยุค Digital (3) ครูต้องแสดงให้เห็นถึงผลดีในการทำงานร่วมกันเป็นทีม และต้องพยายามอธิบายให้เด็ก ๆ เข้าใจถึงรูปแบบการคิด การวางแผน และการคิดเชิงสร้างสรรค์ และ (4) ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันให้กับเด็กเพื่อนในชั้นเรียน รวมถึงบุคคลอื่น โดยการกระตุ้นเด็กแบบใกล้ชิดหรือว่าต้องใช้สถานการณ์จำลองขึ้น

มาตรฐานที่ 2 : ครูต้องพัฒนาและออกแบบกระบวนการการเรียนรู้และการประเมินผล ครูผู้สอนต้องออกแบบและพัฒนาและ

การประเมินผลประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรงไปตรงมา และต้องประเมินผลที่ใช้เครื่องมือหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการเพิ่มเนื้อหาในกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมถึงทักษะ เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะตรงกับมาตรฐาน NETS.S

มาตรฐานที่ 3 : ครูต้องส่งเสริมต้นแบบการเป็นพลเมืองทาง Digital รวมถึงความรับผิดชอบด้วยครูต้องเข้าใจถึงสังคมที่อยู่และสังคมโลกที่ต้องรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปทางเทคโนโลยี และต้องแสดงเป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติอย่างเป็นมืออาชีพในเรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์

ดังนั้น ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล เป็นผลเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ในปัจจุบันทำให้เกิดแนวคิดใหม่ทางการศึกษามากมายอย่างที่ไม่คาดคิดมาก่อน นักเรียนต่างให้ความสนใจกับเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่าครั้งใด ๆ ที่ผ่านมา นักเรียนใช้เวลาทำสิ่งเหล่านั้นมากกว่ากับอยู่ผู้ปกครองหรือคนใกล้ชิดเสียอีก ซึ่งต้องยอมรับกันว่าการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อนักเรียน ที่ให้ผลในทางลบที่ครูควรพึงใส่ใจ เช่น ขาดความเอาใจใส่ ช่วงความสนใจสั้น ใจลอย หมกมุ่น ขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เก็บตัว ซึมเศร้า และอื่น ๆ อีกมาก แต่อย่างไรก็ตาม ผลในทางบวกก็มีเช่นกัน เป็นเหรียญอีกด้านหนึ่งที่ต้องยอมรับความจริงกันว่าการสอนในโลกปัจจุบันจะต้องแตกต่างไปจากศตวรรษที่ผ่านมา ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตทุก ๆ ด้าน ครูผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนวิธีคิด ปรับวิธีสอน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่เพียงพอในการดำเนิน

ชีวิตในยุคที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็วได้อย่างเท่าทันและเป็นสุข

ทั้งนี้ งานวิจัยของ Ieva Votoliua (2015) นักวิชาการศึกษาจากมหาวิทยาลัยด้านเทคโนโลยีแห่งแรกในคาบสมุทรบอลติกของประเทศลัตเวียระบุว่าทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีพบว่า ความสามารถของครูประถมศึกษาในการอัปเดตข้อมูลการจัดกิจกรรมการสอนลงในเพจ (Facebook) หรือเว็บไซต์ (Blog) ของตนเอง เป็นประเด็นที่อยู่ในอันดับสุดท้ายของทักษะด้านนี้ อาจเนื่องมาจากครูประถมศึกษาไม่ได้มีการใช้เว็บไซต์เพื่อการเรียนการสอนมากนัก ดังนั้นครูจึงควรเพิ่มการใช้เทคโนโลยีเข้ามาในการเรียนการสอน เช่น การพัฒนาเว็บไซต์สำหรับให้นักเรียนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนและครู อีกทั้งให้นักเรียนสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ เอกสารอ้างอิงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเนื้อหาการเรียน และทางโรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการอบรมครูเพื่อให้ความสามารถในการใช้งานเว็บไซต์ได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ อีกทั้งควรมีการสนับสนุนให้ครูใช้สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีในการอัปเดตข้อมูลข่าวสาร เช่น การเปลี่ยนหัวข้อเรียน การให้การบ้านนักเรียน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างสูงที่จะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาจัดการ ด้วยเหตุว่าข้อมูลข่าวสารที่จะนำเข้ามาสู่ห้องเรียนในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสารสนเทศ กระบวนการสอนของครูและวิธีการศึกษาของนักเรียนก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยปรับรูปแบบของความรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อก้าวถึงการเรียนในชั้นเรียนแล้ว ทุกคนมักนึกภาพห้องเรียนที่

มีคุณครูยืนอยู่หน้าชั้นแล้วสอนไปเรื่อย ๆ นักเรียนหลังห้องก็แอลหลับบ้าง พุดคุยกันบ้าง มีนักเรียนตั้งใจเรียนกันอยู่หน้าห้องไม่กี่คน ซึ่งบรรยากาศอย่างนี้ไม่ใช่บรรยากาศในการเรียนรู้เลย เมื่อผู้เรียนรู้สึกไม่สนุกกับการเรียนผู้สอน กลับรู้สึกเบื่อหน่ายกับการสอนมากกว่า และได้แต่นับเวลาให้ผ่านไปแต่ละชั่วโมง แล้วจะให้การเรียนบรรลุผลคงเป็นไปได้ (จรรยา ดาสา, 2552) ครูจึงต้องเน้นในเรื่องการจัดการความรู้มากกว่าเน้นการจัดการสารสนเทศ เพื่อที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายของการเป็นแหล่งองค์ความรู้และองค์กรในการถ่ายทอดความรู้ สถาบันการศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เพื่อบรรลุเป้าหมายได้หลายรูปแบบ เช่น การใช้เทคโนโลยีเว็บในการเผยแพร่ความรู้ “Search Engine” ในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการระบบฐานข้อมูลในการเก็บองค์ความรู้ ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในการถ่ายทอดความรู้ทางไกล เป็นต้น (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2559)

ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนจึงต้องมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในยุคดิจิทัล ทักษะจำเป็นในสังคมยุคดิจิทัลเป็นแนวคิดและความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องความรู้พื้นฐานทางดิจิทัลและไอซีที ครูผู้สอนสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปพัฒนาตนเองให้ทันต่อยุคความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และจะมีบทบาทความสำคัญยิ่งต่อโรงเรียนที่สามารถปรับใช้ในการเรียนการสอนของนักเรียนในยุคดิจิทัล เพราะเมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีผลกระทบต่อ

การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก และเนื่องจากยุคดิจิทัลเป็นยุคที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ส่งได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลาดังนั้น ครูผู้สอน ผู้บริหารการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

unaspu

ดังที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วเพื่อความสะดวกสบายและการเข้าถึงข้อมูลมากมายในเวลาอันสั้น เมื่อมองย้อนกลับไปในช่วงศตวรรษที่ 15 เทคโนโลยีเริ่มพัฒนาจากนวัตกรรมชิ้นเล็ก ๆ โดยที่ในวันนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่นำหน้าเทคโนโลยี จนทุกอย่างถูกพัฒนาจนถึงในยุคปัจจุบันที่อาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีก้าวหน้ากว่ากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งในบริบทของประเทศไทยเทคโนโลยีมักถูกนำมาใช้เพียงเพื่อส่งเสริมความสะดวกสบาย แต่รู้หรือไม่ว่าเราสามารถนำสิ่งเหล่านั้นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการสอนให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพขึ้นได้ในยุคดิจิทัล นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก มีการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในวงการต่าง ๆ รวมทั้งในเรื่องของการเรียนรู้และมีติดรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็น 5G VR AR IOTs แอปพลิเคชันต่าง ๆ หรือ AI ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน โดยมีบทบาทในการออกแบบการสอนทั้ง 3

ด้านได้แก่ (1) การออกแบบเนื้อหา (2) การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน และ (3) การออกแบบกระบวนการสื่อสาร ตามที่อธิบายในประเด็นการเป็นครูในสังคมยุคดิจิทัลข้างต้น

ทั้งนี้ในความเป็นครูไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ผู้เรียนต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในช่วงอายุ 7-12 ปี ครูในฐานะผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกันต้องไม่ลืมว่าครูเองก็เป็นผู้มีความสำคัญในบทบาทที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยี และการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูต้องคำนึงถึงทักษะที่จำเป็นสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล ที่ต้องเน้นพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับยุคสมัย ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับการพัฒนามาจากห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีครูทำหน้าที่ตามบทบาทต่าง ๆ อย่างเต็มเปี่ยมด้วยประสิทธิภาพ ดังนั้นครูจะต้องพัฒนาตนเองและพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล ถึงแม้ว่าทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ของครูประถมศึกษาหลายคนค่อนข้างที่จะไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะครูโดยส่วนใหญ่ มีอยู่ในช่วงวัยค่อนข้างสูง การเรียนรู้ในเรื่องของการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีและการใช้สื่อ อาจทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ประกอบกับครูมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน การฝึกฝนเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีจึงทำได้น้อย จึงเป็นความสามารถที่

ยังมีการพัฒนาได้น้อยกว่าในด้านอื่น ๆ (Dominik Petko, 2012) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชวาลี สุกุลเอี่ยมไพบูลย์ (2558) พบว่าคะแนนเฉลี่ยภาพรวมขององค์ประกอบมาตรฐานการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาต่ำกว่าโรงเรียนที่ได้รับมาตรฐานสากลในประเทศไทย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการ สนับสนุนผู้เรียนในยุคดิจิทัลให้ทำการฝึกฝน เรียนรู้ เพื่อให้ตนเองสามารถปฏิบัติตามความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้ ดังนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศในการจัดเก็บ สืบค้น และสนับสนุนการทำงานในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งจะต้องมีความรู้พื้นฐานด้านสื่อ โดยจะต้องรู้เท่าทันสื่อยุคใหม่ สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องมีความรู้พื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีอย่างแม่นยำและถูกต้อง

ซึ่งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำให้เกิดเครือข่ายโทรคมนาคมดิจิทัลที่เชื่อมโยงโลกในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เช่น คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งปัจจุบันอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ก็ได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และกลายมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนต้องมีไว้เพื่อตอบสนองต่อการก้าวทันการเติบโตของโลก ทั้งนี้โลกในยุคดิจิทัลนั้น ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ อันหมายถึงยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งเป็นผลจากการนำเครือข่ายโทรคมนาคมดิจิทัลมาใช้ร่วมกับการพัฒนานวัตกรรมและวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เรา

สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วมากขึ้นภายในเวลาไม่กี่นาทีผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การทำธุรกรรมทางการเงิน การติดต่อประสานงาน การประชุมทางไกล หรือการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งจากการเติบโตนี้ จะเห็นได้ว่าทักษะทางเทคโนโลยีนั้นถือเป็นทักษะหนึ่งของคนในยุคนี้จะต้องมี และรวมไปถึงทักษะสำคัญที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ภาษา ก็นับเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญ รวมถึงครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เด็กเห็นถึงข้อดีข้อเสีย และใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม แนวคิดเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ทักษะพื้นฐานทางดิจิทัลสำหรับครู การพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสร้างและเผยแพร่เนื้อหา การใช้เครื่องมือในการค้นหาข้อมูลและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา แนวทางในการออกแบบและการใช้เครื่องมือเพื่อสร้างสื่อและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน จึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล

ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูประถมศึกษาในสังคมยุคดิจิทัล จะเน้นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้พื้นฐานด้านดิจิทัล การใช้งาน นวัตกรรมใหม่ทางดิจิทัลเพื่อช่วยการเรียนรู้ การเรียนการสอนนักเรียน โดยเน้นทักษะ กระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข่าวสาร ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง เข้าใจสังคม กฎระเบียบ มีคุณธรรมจริยธรรม และช่วยเหลือสังคมให้น่าอยู่ โดยการเรียนรู้เป็นแบบ

พัฒนาตามกิจกรรมที่สามารถจับต้องได้ ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องเน้นการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จำเป็น เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการทำงาน เป็นเทคโนโลยีเกิดใหม่ที่ทันสมัย และมีความจำเป็นบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ บูรณาการไอซีทีเพื่อประโยชน์ต่อการทำงาน การเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันในสังคมใหม่ที่เรียกว่า “สังคมยุคดิจิทัล” การใช้ชีวิตที่สมดุลทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์เสมือนจริง การใช้และการให้ข้อมูลข่าวสารในสื่อสังคมอย่างถูกต้อง และอย่างมีคุณธรรม สามารถป้องกันตนเองจากพิษภัยในโลกเสมือนจริงไซเบอร์ และมีความปลอดภัยในโลกออนไลน์ ลดปัญหาช่องว่างทางการศึกษา (Digital Divide) ของเยาวชนไทยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งเน้นการเรียนรู้เพื่อให้ได้ใช้ความรู้ เกิดทักษะและความคิดสร้างสรรค์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง โรงเรียน และสังคมโดยรวม รวมถึงการเปิดกิจกรรมทางเลือกเพื่อให้ใช้เวลาในการเรียนที่ใช้การประยุกต์จากดิจิทัล และเน้นเนื้อหาที่มุ่งให้เข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เน้น ความรู้พื้นฐานการอ่าน การเขียนดิจิทัล การแสวงหาความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีการเผยแพร่ความรู้ กระจายไปจนก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาไปสู่ Digital Enterprise ตลอดจนสร้างการเรียนและกิจกรรมเพื่อบูรณาการการใช้ความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการปกป้องและดูแลตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม รู้ความเหมาะสม สิทธิและหน้าที่ในการใช้งานไอซีที ที่ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในสังคมยุคดิจิทัลในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กิตติ ภัคตีวัฒน์กุล. (2552). *เทคโนโลยีมีลต์มีเดีย*. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมพ์แอนด์คอนซัลท์.

ครูบ้านนอกดอทคอม. (2565). *6 ทักษะจำเป็นสู่ความสำเร็จในอนาคตยุคดิจิทัล*. สืบค้น 16 กันยายน 2565. จาก <https://www.kroobannok.com/89966>

จรรยา ดาสา. (2552). 15 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก. *นิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)*, 36(163), 72-76.

ชฎาพร จิตศิลป์. (2555). *ครูกับเทคโนโลยีสารสนเทศ*. สืบค้น 2 กันยายน 2565. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/490852>.

ชวาลี สกุลเอี่ยมไพบูลย์. (2558). *กลยุทธ์การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการจัดการศึกษาโรงเรียนประถม เพื่อนำไปสู่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยการใช้วิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ*. (ปริญาญาดุษฎีบัณฑิต). *ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

ชัชวาลย์ เจียรนวนนท์. (2545). *สังคมยุคดิจิทัล*. สืบค้น 5 กันยายน 2565. จาก <http://www.thaitelecom.com>

นันทิยา น้อยจันทร์. (2565). *ครูของครู แนะนำ “ครูยุคดิจิทัล” ต้องเป็นอย่างไร*. สืบค้น 6 กันยายน 2565. จาก <https://www.komchadluek.net/news/501304>

ประกอบ กรณีกิจ. (2557). *รวมบทความเรื่องเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

โปรแกรมวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2565). *มารู้จักกับการเป็นครูประถมศึกษากันเถอะ*. สืบค้น 5 กันยายน 2565. จาก <https://elementary.kpru.ac.th>

พระสุพิน สุภโณ. (2558). *บทบาทของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ*. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://sites.google.com/site>

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2559). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ยีน ภู่วรรณ. (2558). *บทบาทของครูในยุคดิจิทัล*. สืบค้น 5 กันยายน 2565. จาก <https://hongyokyok.wordpress.com/64-2/>

รุ่ง แก้วแดง. (2553). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

- วรุฒิ อ่อนน่วม. (2555). *ปรากฏการณ์ทางการสื่อสารยุคดิจิทัล: บทบาทใหม่ผู้รับสาร*. สืบค้น 6 กันยายน 2565. จาก <http://kmcenter.rid.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2559). *แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2559*. สืบค้น 2 กันยายน 2565. จาก <https://dl.parliament.go.th/>
- สุคนธ์ สีนธพานนท์. (2560). *ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: หจก. 9 1 1 9 เทคนิควิธีคิดตั้ง
- Blankson, J. (2005). The use of technology by Faculty Members at Ohio University. *Dissertation Abstracts International*, 65(01), 68-A.
- Banthitablog. (2559). *บทบาทของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัล*. สืบค้น 5 กันยายน 2565. จาก <https://banthitablog.wordpress.com>.
- Dominik, P. (2012). Teachers' pedagogical beliefs and their use of digital media in classrooms: Sharpening the focus of the 'will, skill, tool' model and integrating teachers' constructivist orientations. *An International Journal (Computers & Education)*, 58(4), 1351-1359.
- Hacker, R. (1981). *Knowledge structure*. New York: McGraw-Hill.
- Krumsvik, R.J. (2014). Teacher educators' digital competence. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58(3), 269-280.
- Ieva, V. (2015). E-inclusion Process and Societal Digital Skill Development. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 6(1), 86-94. DOI:10.1515/dcse-2015-0006
- P'Menu SPU. (2563). *5 บุคลิก ครูยุคดิจิทัล*. สืบค้น 6 กันยายน 2565. จาก <https://www.spu.ac.th/contents/2020>
- Vichsuda ดอทคอม. (2559). *บทบาทของครูในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและยุคดิจิทัล*. สืบค้น 5 กันยายน 2565. จาก <https://vichsuda.wordpress.com>